

Om betyg inom utbildning i svenska för invandrare

Skolverket

Innehåll

Inledning 3

Kunskapskraven och betygsskalan 4

Nationella slutprov 12

Prövning 19

Intyg 21

Inledning

Arbetar du som rektor eller lärare inom utbildning i svenska som invandrare och har frågor om betyg och betygsättning? Den här broschyren bygger på de vanligaste frågorna vi får från lärare och rektorer i den här skolformen.¹

Materialet är indelat i avsnitten *Kunskapskraven och betygsskalan*, *Nationella slutprov*, *Prövning* och *Intyg*.

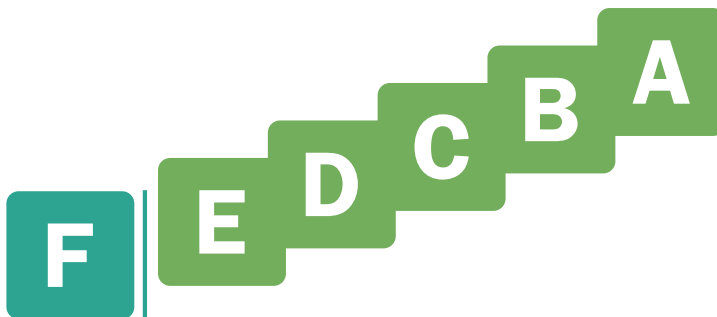
Informationen i broschyren bygger på *skollagen (2010:800)*, *förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen*, *förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning* och *förordningen (SKOLFS 2009:2) om kursplan för utbildning i svenska för invandrare*.² I broschyren finns hänvisningar till de källor som använts och till övrigt material som Skolverket har tagit fram, för den som vill läsa vidare.

-
1. Även verksamheter som bedriver utbildning motsvarande utbildning i svenska för invandrare kan använda sig av detta material. Utbildning motsvarande utbildning i svenska för invandrare är reglerat i 24 kap. skollagen (2010:800) samt 5 och 6 kap. förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.
  2. Senast ändrad SKOLFS 2012:13

Kunskapskraven och betygsskalan

Betygsskalan har sex steg, A–F, där A är högsta betygssteget. Betygen A–E står för godkända resultat och F står för ej godkänt resultat. Betyget ska uttrycka i vilken mån en elev har uppnått de kunskapskrav som finns för varje kurs. Undervisningen ska utformas så att eleven har möjlighet att nå alla betygssteg på varje kurs inom utbildning i svenska för invandrare.

För A, C och E finns specifika kunskapskrav. Kursplanen anger inga preciserade kunskapskrav för betygen B och D. Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda. Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda. Betygsstegen B och D grundar sig alltså på vad som står i kunskapskraven för betygen under och över.

Betygen B och D markerar en progression där eleven visar centrala kunskaper för närmast högre betyg. Olika elever kan ha olika kunskapsprofiler och ändå uppfylla överliggande kunskapskrav till övervägande del. Kunskapsprofilerna för betygen B och D kan alltså se olika ut för olika elever. En elev kan uppfylla vissa delar av kunskapskravet för det överliggande betyget, medan en annan elev uppfyller andra delar.

► 22 kap. 20–21 §§ skollagen

LÄS VIDARE

Betygsskalan och betygen B och D – en handledning, Skolverket 2012

Skiljer sig kunskapskrav åt mellan samma kurs i olika studievägar?

Kunskapskraven för kurser inom utbildning i svenska för invandrare är desamma vare sig kursen är en nybörjarkurs eller en fortsättningskurs. Det innebär att kunskapskraven för exempelvis kurs B är desamma om kursen ingår i studieväg 1 eller i studieväg 2. Däremot kan kursen få olika utformning beroende på elevens studievana, utbildningsbakgrund och kunskaper vid kursstarten samt vald studieväg.

► Kursplan för utbildning i svenska för invandrare

Hur förhåller sig exempelvis betyg A på kurs B till betyg E på kurs C?

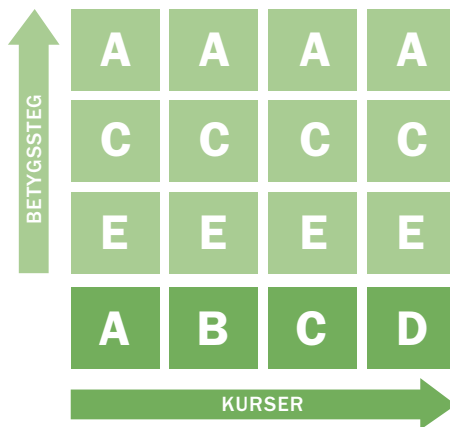
När det gäller betygsstegen på de olika kurserna kan de inte jämföras så att ett högt betyg på exempelvis kurs B likställs med ett lägre betyg på kurs C eftersom det sker en progression från kurs A till D. Progressionen synliggörs i kunskapskravens inledande meningar som beskriver kursens övergripande språkliga nivåer och kontexter.

De fyra kurserna, A, B, C och D visar på progressionen i utbildningen. Kurs A handlar om konkreta, vardagsnära situationer och situationer som rör den egna personen. Kurs B handlar om vanliga situationer i vardagslivet. Kurs C handlar om vanliga situationer i vardags-, samhälls- och arbetslivet. Kurs D handlar om informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls- och arbetslivet. Inom utbildning i svenska för invandrare sker på så sätt en progression från kurs A till kurs D, inom samtliga fem aspekter: *hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet*.

Det finns även progression mellan betygsstegen E, C och A inom varje kurs. Denna progression uttrycks genom värdeorden som är specifika för de olika betygsstegen och anger kvaliteten i språkhandlingarna.

PROGRESSION:

kvaliteten i språkhandlingarna

PROGRESSION:

kursernas övergripande språkliga nivåer och kontexter

Kunskapskravens inledande mening för varje aspekt är utgångspunkten för alla betygsstegen och de tillhörande värdeorden. När respektive betygssteg och värdeord läses tillsammans med denna inledande mening, se exemplet nedan, framträder en samlad bild av vilka krav som ställs på till exempel elevens läsförståelse för ett visst betygssteg inom en viss kurs.

► Kursplan för utbildning i svenska för invandrare

LÄS VIDARE

Utbildning i svenska för invandrare – Kursplan med kommentarer, Skolverket 2012, s. 45-58

Kunskapskrav

LÄSFÖRSTÅELSE

Kurs A (A1-/A1)

Eleven kan hämta och förstå enkel information i konkreta, vardagsnära situationer.

Betyget E	Betyget D	Betyget C	Betyget B	Betyget A
Eleven hämtar och förstår information i form av vanliga ord och symboler .	Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.	Eleven hämtar och förstår information i form av vanliga ord och symboler samt mycket enkla fraser .	Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.	Eleven hämtar och förstår information i form av vanliga ord och symboler samt mycket enkla fraser och meningar .

När ska betyg sättas?

Betyg ska sättas på varje avslutad kurs inom utbildning i svenska för invandrare. Eftersom planeringen av kursen för varje elev är individuell med grund i den individuella studieplanen sätts betyg vid olika tillfällen för olika elever. Rektorn bör, enligt Skolverkets allmänna råd för bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, se till att lärare och elever får information om när kurser avslutas och vad som gäller för betygssättning. För att det ska vara tydligt för eleven, lärare och övriga berörda när en kurs är avslutad behövs en tydlig planering för kurserna.

Lärare är myndighetsutövare genom att de sätter betyg på elevens kunskaper i förhållande till kursplanens kunskapskrav. Beslut som innefattar myndighetsutövning kräver stöd av lag eller annan författning. Det är därför viktigt att även rektorn, som ansvarig för utbildningen, är tydlig med vilka rutiner som gäller vid betygssättning. Det är också rektorn som ansvarar för rutinerna för hur betygskatalogen förs. Ett satt betyg kan inte överklagas, men en elev kan göra en prövning och därmed få en förnyad bedömning av sina kunskaper i kursen. Om den eller de som har fattat beslutet om betyget finner att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning kan beslutet ändras. Det får dock inte innebära att betyget sänks.

Eleven har rätt att löpande få information under kursen om sin kunskapsutveckling och hur elevens kunskaper kan förbättras i förhållande till kunskapskraven. Eleven har också rätt att få veta på vilka grunder betyget sätts efter avslutad kurs.

Den enda gång en lärare inte sätter betyg efter en avslutad kurs är om det saknas underlag för bedömning av elevens kunskaper på grund av elevens bristande deltagande. Detta markeras i betygskatalogen med ett horisontellt streck. Att inte sätta ett betyg, vid dessa tillfällen, är också ett beslut om betyg.

När sätts betyget F?

Betyget som läraren sätter på en avslutad kurs grundas på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till kunskapskraven i kursplanen. Om en elev inte nått upp till ett betyg för godkänt resultat, minst betyget E, då en kurs är avslutad sätts betyget F.

- ▶ 3 kap. 14–15, 20 §§ skollagen
- ▶ 22 kap. 19, 23 §§ skollagen
- ▶ Lvux12 avsnitt 2.3: Bedömning och betyg
- ▶ 4 kap. 11 § förordningen om vuxenutbildning
- ▶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 16–19
- ▶ Skolverkets föreskrifter (SFS 2012:8) om betygskatalog för vuxenutbildningen

LÄS VIDARE

Individuell studieplan inom vuxenutbildningen – stöd för tillämpning inom kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare, Skolverket 2013

Utbildning i svenska för invandrare, Skolverket 2013, s. 28-30

Tillfredsställande framsteg – vad innebär det?

En elev som har antagits till en kurs inom utbildning i svenska för invandrare har, enligt skollagen, rätt att fullfölja den. Utgångspunkten för utbildningen är den enskilde elevens behov och förutsättningar. Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver för att kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Undervisning och vägledning bör därför utformas olika för olika elever så att alla elever ges möjlighet att nå målen. Särskild uppmärksamhet ska också ägnas åt de elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen.

Huvudmannen för utbildningen kan besluta att utbildningen för en elev ska upphöra. Det gäller om eleven trots stöd inte gör tillfredsställande framsteg eller saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen i förhållande till utbildningens mål och kursernas kunskapskrav.

Om en elevs utbildning har upphört ska han eller hon kunna påbörja utbildningen igen om det finns särskilda skäl för det. Huvudmannen beslutar om en elev ska tas emot till utbildningen igen.

Beslut om att utbildningen upphör och beslut om att eleven får påbörja utbildningen igen kan få stora effekter för den enskilde eleven. Ett beslut om upphörande av utbildningen behöver vara väl underbyggt. Att kunna överklaga sådana beslut är i många fall en garanti för den enskilde individens rätt till utbildning. Båda besluten kan därför överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

- ▶ 3 kap. 3 § skollagen
- ▶ 22 kap. 2, 16 & 17 §§ skollagen
- ▶ 28 kap. 12 § skollagen
- ▶ Lvx12 kapitel 1: Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund – en likvärdig utbildning
- ▶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, Skolverket 2014, s. 18-26

Nationella slutprov

Syftet med de nationella slutproven är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning. Det sker genom uppgifterna i proven, utförliga bedömningsanvisningar och autentiska elevexempel. När det gäller de nationella slutproven ger de en indikation på hur väl en elev uppfyller kunskapskraven för de olika kurserna. Provet blir ett av flera underlag för lärarens bedömning och utgör alltså ett komplement till det övriga bedömningsunderlaget inför betygssättning.

Ett annat syfte med proven är att ge underlag för analyser av resultat och betyg. För att kunna göra jämförelser mellan provbetyg och kursbetyg på lokal och nationell nivå vägs elevens resultat på det nationella slutprovet samman till ett provbetyg.

Proven ger också underlag för läraren att göra en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls av eleverna. Proven kan därmed ge återkoppling på undervisningen, vilket i sin tur kan bidra till att läraren kan utveckla undervisningen kring de delar där eleverna behöver mer stöd.

Måste de nationella slutproven användas?

De nationella slutproven är obligatoriska efter kurserna B, C och D oavsett vilken studieväg en elev läser inom utbildning i svenska för invandrare. Det betyder att vissa elever kommer att göra flera nationella slutprov under sin utbildning.

De nationella slutproven är obligatoriska men de är inga examensprov. Avsikten är därför att eleven gör ett nationellt slutprov en gång efter kursen och att provet är ett stöd och ett av flera underlag för lärarens samlade bedömning av elevens kunskaper vid betygssättning. De nationella slutproven bidrar på så sätt till att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet.

- ▶ 4 kap. 10 § förordningen om vuxenutbildning
- ▶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 25–29

Hur är relationen mellan provbetyg och kursbetyg?

Betyg på avslutad kurs och provbetyg är olika på flera sätt. De sammanvägda provbetyg som ingår i proven får inte förväxlas med det betyg som sätts efter avslutad kurs.

Betyg på avslutad kurs är en samlad bedömning av elevens kunskaper utifrån kunskapskraven. Det nationella slutprovet prövar endast delar av kunskapskraven och genomförs i allmänhet bara vid ett tillfälle.

I de nationella slutproven används betygsbeteckningarna F–A för både delprov och sammanvägda provbetyg. Det sammanvägda provbetyget är ett genomsnitt av betygen på de olika delproven i respektive prov och vägs samman enligt en modell som beskrivs i de nationella slutproven. Dessa sammanvägda provbetyg är framförallt tänkta att användas som underlag för jämförelser på lokal och nationell nivå.

- Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 25–29

LÄS VIDARE

www.skolverket.se/skillnaden-mellan-betyg-och-provbetyg

Varför sätts det betyg på varje delprov men inte på enskilda aspekter i kursen?

Anledningen till att det sätts betyg på varje delprov och på provet som helhet är att resultaten från proven måste kunna användas både som stöd för lärarens bedömning och som underlag för analys. Resultaten på delproven ger främst stöd för bedömning och betygssättning. Det sammanvägda provresultatet ger främst stöd för analyser och jämförelser.

Provet uppdelning i delprov har sin utgångspunkt i kursplanens fem aspekter, *hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion* samt *skriftlig färdighet*. Delprovsresultatet är tänkt som ett stöd för lärarens bedömning då det kan vara värdefullt att få ett resultat som synliggör de olika färdigheterna. En vuxen inlärare av ett andraspråk har ofta kommit olika långt i olika färdigheter. Respektive delprov kan på så sätt också användas formativt för att ge en bild av vilka färdigheter som eleven är särskilt stark i och vilka färdigheter som eleven behöver ges möjligheter att utveckla.

Ett samlat provbetyg kan innefatta att en elev klarat vissa delar men inte andra. Detta ger då inte stöd för betyg i kursen där hänsyn måste tas till kunskapskraven för samtliga fem aspekter. För att få betyget E, C eller A i kursen krävs att elevens kunskaper motsvarar beskrivningen av kunskapskravet i sin helhet, dvs. alla fem aspekter.

Målet för utbildning i svenska för invandrare är uttryckt som olika kompetenser som samverkar och kompletterar varandra i utvecklingen av elevens språkliga förmåga. De olika kompetenserna kommer sedan till uttryck i alla de fem aspekterna. De fem aspekterna tillsammans visar vilka kunskaper som krävs för de olika betygsstegen E, C och A i en viss kurs. Vid betygssättning efter avslutad kurs måste lärare se till att eleven uppvisar alla de kunskaper som krävs inom de fem aspekterna för att eleven ska få ett visst betyg på kursen. Kraven för de olika aspekterna ska inte bedömas fristående från varandra, som det görs i provens olika delar. Läraren måste göra en helhetsbedömning av elevens språkliga förmåga vid betygssättningen.

► Kursplan för utbildning i svenska för invandrare

LÄS VIDARE

Utbildning i svenska för invandrare – Kursplan med kommentarer, Skolverket 2012, s. 41–45

Kan proven anpassas?

I vissa fall kan det för elever med funktionsnedsättning som inte är av tillfällig natur behövas viss anpassning vid genomförande av de nationella slutproven. Det innebär, att inför en anpassning, göra en analys med hänsyn till vad proven prövar och elevens förutsättningar. Rektorn fattar beslut om anpassning. En formell diagnos är inget krav för att anpassning ska ske.

Det är viktigt att anpassningen görs så att proven fortfarande prövar de kunskaper och förmågor som gäller för respektive delprov. De nationella slutprovets utformning bygger på att eleven gör alla delar av ett och samma prov.

Inom ramen för kommunal vuxenutbildning kan rektorn besluta att en elev kan undantas från att delta i ett nationellt prov eller delar av det om det finns särskilda skäl. För utbildning i svenska för invandrare finns dock inte denna möjlighet.

Nödvändiga avvikelser från kursplanen får göras för elever med utvecklingsstörning och nödvändiga anpassningar av kursplanen får göras för döva eller hörselskadade elever i utbildningen.

Vad gäller betygssättning i kursen är kunskapskraven utformade så att de i så liten utsträckning som möjligt ska försvåra för elever med olika typer av funktionsnedsättningar att uppfylla dem. När betyg sätts har läraren möjlighet att bortse från enstaka kunskapskrav eller enstaka delar av kunskapskrav om det finns särskilda skäl, såsom funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur. Bestämmelsen om undantag avser bedömningen och inte undervisningen.

- ▶ **22 kap. 22 § skollagen**
- ▶ **2 kap. 14 § förordningen om vuxenutbildningen**
- ▶ **Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 25–29**

LÄS VIDARE

www.skolverket.se/anpassningvux

Prövning

En prövning innebär en bedömning av kunskaper i förhållande till uppställda kunskapskrav i kursplanen. Syftet är att en person, utan att vara antagen till en kurs ska kunna få betyg på kursen. Det innebär, att en person som är bosatt i landet och vill ha betyg på någon kurs inom utbildning i svenska för invandrare, ska ha möjlighet att genomgå en prövning. Detta gäller även för en person som tidigare har fått betyg på kursen.

- ▶ 22 kap. 24–25 §§ skollagen
- ▶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 12–15 och 25–29
- ▶ Förordning (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet

Hur ska en prövning genomföras?

Prövningen ska genomföras av en eller flera lärare. Den görs utifrån de nationellt fastställda kunskapskraven. Bestämmelserna om bedömning och betyg i styrdokumentet gäller även vid en prövning. Det innebär att läraren också vid betygssättningen vid en prövning ska utnyttja all tillgänglig information om individens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Vid en prövning ska alla betygsteg vara aktuella, det vill säga individen ska kunna nå betygen A–F.

Varierande bedömningsformer bör användas vid prövningen på samma sätt som görs i undervisningen för att läraren ska få en bred och nyanserad bild av kunskaperna, vilket innebär att läraren kan vara flexibel i sitt tillvägagångssätt.

En prövning får bara göras hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen. En person kan genomgå en prövning flera gånger i samma kurs. Det finns ingen begränsning för detta. I vissa fall får dock en avgift för prövning tas ut.

Måste de nationella slutproven användas vid en prövning?

Det är inte obligatoriskt att använda nationella slutprov vid en prövning inom utbildning i svenska för invandrare. Det är läraren som avgör hur prövningen ska genomföras och på/med vilket underlag. Om läraren väljer att använda ett nationellt slutprov ska läraren vara medveten om att det nationella slutprovet endast prövar delar av innehållet i en kurs. Läraren behöver därför komplettera med ytterligare underlag inför betygssättning så att prövningen avser hela kursen.

Intyg

En elev som läst en kurs inom utbildning i svenska för invandrare ska kunna få ett intyg om han eller hon vill få sina kunskaper dokumenterade på ett annat sätt än genom betyg. Rektorn utfärdar intyg och huvudmannen har ansvar för att eleverna informeras om möjligheten att få intyg.

- ▶ 22 kap. 28–29 §§ skollagen
- ▶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 25–29

Vad kan ett intyg innehålla?

Ett intyg kan dokumentera elevens kunskaper och kompetens. Intyget kan ge en mer beskrivande information än ett betyg. Ett intyg kan vara värdefullt för eleven då det på annat sätt än betyget kan visa på vilka kunskaper han eller hon har.

Det finns olika anledningar till varför en elev vill ha ett intyg. Det kan exempelvis vara som komplement till betyget, innan en kurs är avslutad eller vid validering. Innehållet behöver därför relateras till syftet med intyget.

- ▶ 22 kap. 26–28 §§ skollagen

Kan en elev få ett intyg istället för betyg?

En elev kan inte välja bort att få betyg i utbildningen utan betyg ska alltid sättas på en avslutad kurs, om underlag finns. Om eleven vill ska han eller hon också få sina kunskaper dokumenterade genom ett intyg.

Eleven kan också få ett intyg före kursens slut som visar på elevens dittills förvärvade kunskaper. Eleven ska också ha möjlighet att få sina kunskaper och sin kompetens dokumenterade skriftligt i ett intyg efter validering.

- ▶ 22 kap. 26–27 §§ skollagen
- ▶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Bedömning och betygssättning inom vuxenutbildningen, Skolverket 2014, s. 25–29

LÄS VIDARE

Utbildning i svenska för invandrare, Skolverket 2013, s. 23-24

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets
webbplats: skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-121-6

Beställningsnummer 14:1420

Grafisk form: AB Typoform

Omslagsfoto: Dieter Schewig/Matton

Skolverket

www.skolverket.se